

Koncepční záměry inspekční činnosti na období 2009 – 2013

Východiska

V následující tabulce uvádíme vývoj základních ukazatelů v letech 2005 až 2008.

Ukazatel	M.J.	2005	2008
Pracovníci ČŠI	osoby	616	559
Vysokoškolská kvalifikovanost IP	%	65,3	77,7
Rozpočet ČŠI	tis. Kč	278 609	302 326
Průměrný plat	Kč	23 180	26 992
Průměrný věk	rok	50	49
Počet pracovišť		67	46

S uvedenými kapacitami ve školním roce 2007/2008 Česká školní inspekce:

- uskutečnila 13 297 inspekčních akcí;
- navštívila 4 716 škol a školských zařízení;
- vyhodnotila 1 777 ŠVP, 8 674 inspekčních hospitací, 8 751 rozhovorů s vedením a pedagogickými pracovníky;
- účastnila se 462 konkurzních řízení na ředitele škol;
- šetřila 395 podání s 885 podněty, zpracovala 1 322 dotazů v krajských inspektorátech.

Období 2009 – 2013 bude výrazně charakterizováno pokračováním školské reformy, reflexí dosažených výsledků a případnými korekcemi postupů. V tomto období má být dokončena kurikulární reforma a monitorování její realizace je jedním z klíčových prvků činnosti ČŠI. ČŠI v kontextu již uskutečněných kroků školské reformy provedla změny v systému (zejména organizaci a metodikách práce) školní inspekce.

Práce ČŠI je v souladu s koncepčními záměry uplynulého období organizována v tzv. tříletém inspekčním cyklu. Tedy během tří let jsou kontrolovány a hodnoceny všechny školy a školská zařízení, k nimž má ČŠI působnost. V nadcházejícím období tedy bude poprvé možno postupně srovnávat výsledky kontroly a hodnocení v čase.

Pro hodnocení obsahu vybraných strategických oblastí stanovených MŠMT v RVP a definovaných také v Evropském rámci celoživotního učení byl v uplynulém období stanoven

tzv. tříletý programový cyklus hodnocení zvolených funkčních gramotností. Hlavní témata tohoto tříletého programového cyklu jsou:

Cyklus A:

- vzdělávání v cizích jazycích;
- rozvoj informační gramotnosti.

Cyklus B:

- rozvoj čtenářské gramotnosti;
- rozvoj matematické gramotnosti.

Cyklus C:

- rozvoj sociální gramotnosti;
- rozvoj přírodovědné gramotnosti.

Témata tohoto tříletého programového cyklu jsou pak vymezena pro jednotlivé stupně vzdělání podle vzdělávacích oblastí RVP. Ve všech cyklech a pro všechny stupně vzdělání se hodnotí:

- rovnost příležitostí ke vzdělávání (podpora žáků s SVP, vyrovnávání rozdílů mezi regiony);
- aktivity vedoucí k udržitelnému rozvoji (prevence sociopatologických jevů, podpora zdraví, EVVO, apod.);

Důležitým předpokladem nejen pro uvedená srovnání, ale také celou kontrolní a hodnotící činnost je dnes fungující informační systém inspekce (InspIS je databázový systém, který umožňuje sběr datových informací České školní inspekce a to přímo v místě výkonu inspekce. Provádí efektivní shromažďování dat, jejich následné členění a vyhodnocování. Umožňuje vytvářet statistické výstupy, které následně slouží k plánování a hodnocení inspekční činnosti.).

Spolu s pokračující školskou reformou je třeba pokračovat i v rozvíjení inspekčního systému a to v kontextu školské legislativy i cílů formulovaných MŠMT ČR.

Tabulka na následující straně uvádí klíčové změny v práci ČŠI spojené s reformou školství. Odtud se pak odvíjí i přístupy ke SWOT analýze jako jednomu z východisek pro formulování koncepčních záměrů na léta 2009 – 2013.

Inspekce do roku 2005	Nový model inspekce od roku 2005
<p>Změny od roku 1990 v inspekci byly často jen formální, do roku 2005 silné setrvačnostní tendence ve vazbě na překonanou normu z roku 1984</p> <ul style="list-style-type: none"> • Původně byly všechny školy státní s centrálním řízením • Existence školy nebyla zjištěním inspekce ohrožena • Školy neměly právní subjektivitu ani pedagogickou autonomii • Inspekce se nezabývala ekonomickou stránkou vzdělávání • Hlavní inspekční postup bylo jen monitorování, absence hodnocení • Zaměření na supervizi a kontrolu pedagogických procesů – na konkrétní osoby! • Nebyla možnost mezinárodního srovnání 	<ul style="list-style-type: none"> • Různí zřizovatelé, decentralizace, subsidiárnost • Školský rejstřík, výmaz z rejstříku • Právní subjektivita ,zaměření na instituci • Hodnocení a kontrola efektivity vzdělávání včetně ekonomických hledisek • Nové inspekční postupy vyžadují analyticko- syntetický přístup • Hodnocení ŠVP (certifikační a akreditační postupy) • Naplňování ŠVP v souladu s RVP (efektivnost a kvalita pedagog. procesů) • Vlastní hodnocení (nová role pedagogické rady) • Podíl dalších partnerů na hodnocení školy (školská rada, zřizovatel, CZVV?) • Mezinárodní srovnávání výsledků (PISA, TIMSS, OECD, ...)

SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Legislativní zakotvení ČŠI jako orgánu státní správy</p> <p>Tradice školní inspekce a její autorita</p> <p>Uzavřené smlouvy s kraji</p> <p>Vytvořeny základy informačního systému</p> <p>Praxí ověřené inspekční činnosti v oblasti kurikulární reformy</p> <p>Spolupráce s externími pracovníky</p> <p>Fungující lektorské sbory</p> <p>Mezinárodní spolupráce</p> <p>Republikový pohled hodnocení vzdělávací soustavy</p>	<p>Nedostatečné zázemí pro hodnocení vzdělávací soustavy</p> <p>Nejednotný přístup k vyjádření kvality vzdělávání</p> <p>Identifikace diferencovaných informačních potřeb skupin uživatelů</p> <p>Malá pozornost sledování přijatých nápravných opatření a jejich efektů</p>
Příležitosti	Ohrožení
<p>Rozvoj využívání ICT</p> <p>Pozitivní přístup pracovníků ke vzdělávání</p> <p>Zvýšit konzistentnost jednotlivých metodik inspekční činnosti</p> <p>Důraz vlády na kontrolu využívání veřejných prostředků</p> <p>Zahájením dalšího tříletého cyklu možnost sledování vývoje v čase</p> <p>Zlepšení komunikace s veřejností</p>	<p>Nutnost další rychlé adaptace na reformu</p> <p>Nejednotnost terminologie</p> <p>Ekonomická omezení pro kontrolní a inspekční činnosti</p> <p>Turbulentní prostředí ve školství</p> <p>Silné setrvačnostní tendence působící proti reformě</p>

Vize

ČŠI je hodnotově orientovaným správním úřadem, který poskytuje věrohodné a spolehlivé informace o stavu vzdělávání v České republice.

ČŠI svými kontrolními a hodnotitelskými činnostmi zjišťuje kvalitu vzdělávacích veřejných služeb z hlediska:

- dodržování zákonnosti;
- ochrany žáků;
- kvality výchovy a vzdělávání;
- cílů politiky výchovy a vzdělávání;
- ČŠI orientuje svou činnost především tak, aby napomáhala zvyšování kvality práce školy.

Koncepční záměry

Koncepční záměry jsou dvojí povahy:

- cílově orientované;
- průřezové.

Cílově orientované koncepční záměry jsou orientovány předmětně, tj. na konkrétní oblasti kontrolní a hodnotící činnosti, a to zejména v oblasti metodologie.

Průřezové koncepční záměry vyjadřují žádoucí změny, které je třeba postupně prosazovat u všech cílově orientovaných koncepčních záměrů. Tyto změny budou pochopitelně modifikovány vzhledem charakteru a obsahu cílově orientovaných koncepčních záměrů, jejich základ však bude společný.

A) Cílově orientované koncepční záměry:

- Z 1) Rozvíjet systém hodnocení vzdělávací soustavy v ČR
- Z 2) Rozvíjet metodologii systému pro identifikaci úspěšně fungujících škol na základě kontroly a hodnocení (externí evaluace).
- Z 3) Modifikovat činnosti ČŠI tak, aby více podporovaly vlastní hodnocení škol (autoevaluace).
- Z 4) Realizovat pozitivní změny v otevřenosti, činnostech a struktuře ČŠI orientované na podporu reformy školství.

B) Průřezově orientované koncepční záměry

- ZP 1) Další budování informačního systému a jeho vazeb
- ZP 2) Řešení komunikační strategie pro zajištění co nejširší informovanosti
- ZP 3) Rozvoj pracovníků zejména cestou jejich dalšího vzdělávání
- ZP 4) Při řešení úkolů ČŠI efektivně využívat možnosti mezinárodní spolupráce.

A) Cílově orientované koncepční záměry

Z 1) Rozvíjet systém hodnocení vzdělávací soustavy v ČR

Hypotézy záměru

Hodnocení vzdělávací soustavy, prováděné ČŠI, je jednou z důležitých informací při rozhodování na celostátní i krajské úrovni.

Je potřeba, aby hodnocení propojovalo vzdělávací a ekonomickou stránku.

Koncept celoživotního vzdělávání může pro rozvoj systému hodnocení přinést reálnější poznatky o místu jednotlivých prvků vzdělávací soustavy.

Důležitou metodologickou otázkou je rozlišení rozvojových procesů (zejména kurikulární reformy) pro hodnocení vývoje vzdělávací soustavy.

Cíle

1. Identifikovat soustavu konzistentních ukazatelů vzdělávací soustavy, v níž budou propojeny aspekty vzdělávání, sociální i ekonomické.
2. Vymezit obsah a formy inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy pro účely rozhodování v ČR z hlediska jejího vývoje.
3. Aplikovat vhodné metody multikriteriálního hodnocení škol pomocí soustavy ukazatelů.
4. Kultivovat systém kontroly ve smyslu uplatnění kategorie rizik a jejich diferenciací.

Z 2) Rozvíjet metodologii systému pro identifikaci úspěšně fungujících škol na základě kontroly a hodnocení (externí evaluace)

Hypotézy záměru

Rozhodování o podpoře rozvojových směrů vyžaduje kontext celostátního chování instituce, v níž bude rozvojový směr podporován.

Je možno identifikovat školy z hlediska úspěšnosti jejich činnosti. Vzhledem k tomu, že kritéria používaná k hodnocení jsou z podstatné části „měkká“, není šťastné řešení sestavovat pořadí škol podle úspěšnosti, pro daný účel bude dostačující vymezit skupinu „dobrých škol“.

Dodržování zákonnosti je předpoklad řádného fungování škol a školských zařízení při poskytování vzdělávání a školských služeb.

Kontrola vychází z charakteru vzdělávání, které je podle nového školského zákona veřejnou službou. Náklady na tuto službu jsou hrazeny z veřejných rozpočtů, z toho cca 70 – 80 % ze státního rozpočtu.

Podporou šíření pozitivního rozvoje se omezují negativní vlivy.

Seznámení se s existencí skutečných pozitivních případů má silný motivační náboj.

Cíle

1. Identifikovat konzistentní soustavu ukazatelů, které co nejlépe vyjadřují kvalitu školy jako celku. Dbát přitom o konzistentnost s mezinárodními metodami.
2. Optimalizovat poměr formálního a neformálního hodnocení výuky ČŠI.

3. Vyjádřit význam transformace vzdělávání pro kvalitu školy (neopomenutelně kurikulární reformy.)
4. Postupně propojovat soustavu organizačních, ekonomických a hodnotících inspekčních údajů.
5. Aplikovat vhodné metody hodnocení efektivity podpory dětí, žáků a studentů se specifickými vzdělávacími potřebami (národnostní menšiny, cizinci, zdravotně nebo sociálně znevýhodněných, nadaných apod).
6. Dále rozvíjet metody kontroly pro zjišťování pozitivních a negativních jevů ve školách a školských zařízeních a identifikace rizik, která vedou ke snižování účinnosti systému vzdělávání

Z 3) Modifikovat činnosti ČŠI tak, aby více podporovaly vlastní hodnocení škol (autoevaluace)

Hypotézy záměru

Mohou existovat rozdíly mezi externím hodnocením ČŠI a vlastním sebehodnocením školy.

Analýzou těchto rozdílů je žádoucí nalézt příčiny těchto rozdílů.

Informace o příčinách těchto rozdílů může být východiskem pro další rozvoj inspekční činnosti i vlastního hodnocení škol.

Cíle

1. Vytvořit metodiku pro srovnávací analýzu externího hodnocení a sebehodnocení školy zejména z hlediska školské reformy.
2. Pilotní ověření analýzy příčin rozdílů a způsobu komunikace o nich mezi ČŠI a vedením školy.
3. Zpracovat souborný materiál o rozdílech a shodách mezi externím a vlastním hodnocením škol (národní rámec kvality vzdělávání).

Z 4) Realizovat pozitivní změny v otevřenosti, činnostech a struktuře ČŠI orientované na podporu reformy školství

Hypotézy záměru

Zájem o výsledky ČŠI je možno zvýšit tím, že poskytované informace budou pro příjemce objektivní, relevantní a aktuální. Má smysl provádět průzkumy veřejného mínění, které otázky školství jsou předmětem zájmu z hlediska regionální i sociální diference.

ČŠI má šanci prohloubit spolupráci s národními institucemi, odbornou veřejností a profesními organizacemi v zájmu optimalizace vztahů mezi školstvím a potřebami trhu práce.

Cíle

1. Zvýšit adaptabilitu informačních činností ČŠI ve vztahu k potřebám v procesu reformy školských institucí, veřejné správy i veřejnosti.
2. Postupně vytvářet nabídku informací pro potřeby odborné veřejnosti, profesních organizací a pedagogického výzkumu.
3. Ve struktuře ČŠI podpořit efektivní rozvoj informačního systému a s tím související kvalifikační růst pracovníků ČŠI.

4. Rozvíjet systém řízení kvality s prioritou kvality kontrolních činností.

B) Průřezově orientované koncepční záměry

ZP 1) Další budování informačního systému a jeho vazeb

Hypotézy záměru

Pro efektivní kontrolní a hodnotící činnosti je nezbytný informační systém, který nejen zajistí metodicky jednotný sběr dat, ale také umožní jejich kvalitní zpracování.

Metodiky sběru i zpracování dat se budou permanentně vyvíjet, současně však umožní tvorbu časových řad.

Kvalitu informačního systému ČŠI může zvýšit koncepční využívání dalších informačních systémů.

Cíle

1. Modernizovat a inovovat informační systém ČŠI.
2. Při tvorbě a aktualizaci metodik kontrolních a hodnotících činností současně definovat změny metodik konstrukce ukazatelů včetně míry jejich kompatibility.
3. Při tvorbě a aktualizaci metodik kontrolních a hodnotících činností zpracovat možnost využívání informací z dalších informačních systémů.

ZP 2) Řešení komunikační strategie pro zajištění co nejširší informovanosti

Hypotézy záměru

Úspěšnost činnosti školní inspekce není jen v tom, že objektivně zkontroluje a zhodnotí školu a školské zařízení, ale také v její sdělnosti pro příjemce informací.

Informační potřeby základních skupin příjemců informací jsou diferencovány.

Cíle

1. Aktualizovat komunikační akční plány ČŠI.
2. Zvýšit informační hodnotu kontrolních a hodnotících výstupů pro jejich adresáty.
3. Vytvořit systém komunikace s veřejností tak, aby se výsledky hodnocení staly návodné pro další rozhodování o rozvoji škol.

ZP 3) Rozvoj pracovníků zejména cestou jejich dalšího vzdělávání

Hypotézy záměru

Rozvoj organizace a metod kontrolních činností je podmíněn osobnostním a profesním rozvojem pracovníků.

Velmi významná je oblast sociálních dovedností pracovníků.

Pracovníci ČŠI jsou mezi prvními, kteří budou dále školeni o reformě podle školského zákona.

Cíle

1. Zvýšit kvalitu kontroly a hodnocení cestou odborného vzdělávání a profesních tréninků.
2. Podporovat kreativní využití informační gramotnosti pracovníků ČŠI.
3. Podporovat rozvoj profesionalizace a metod adaptace pracovníků ČŠI na změny v jejich práci, které souvisí s procesem transformace školství.

ZP 4) Při řešení úkolů ČŠI efektivně využívat možnosti mezinárodní spolupráce

Hypotézy záměru

Mezinárodní spolupráce mimo jiné umožňuje lépe chápat vlastní pozice a role uvnitř národního školství.

Mezinárodní spolupráce umožní kvalifikovaněji kontrolovat a hodnotit plnění mezinárodních závazků, k nimž se ČR zavázala.

V souvislosti s volným pohybem osob v EU se bude rozšiřovat problematika vzdělávání cizinců.

Cíle

1. Optimálně využívat mezinárodní spolupráci pro kultivaci kontrolní a inspekční činnosti ČŠI.
2. Podpořit a urychlit aplikaci výsledků mezinárodních šetření do práce ČŠI.
3. Prezentovat na mezinárodních akcích práci ČŠI.

Záměry dalšího postupu

Předložené koncepční záměry představují soubor rámcově formulovaných rozvojových cílů v další činnosti ČŠI. V tomto smyslu jsou jedním z východisek pro plánování činnosti ČŠU.

Hlavním nástrojem pro jejich realizaci bude plán hlavních úkolů, jenž má být předložen MŠMT ČR v červnu tohoto roku. Hlavní úkoly budou vymezeny:

- názvem úkolu;
- cíli, jichž má být dosaženo ve vazbě na školský zákon, Dlouhodobý záměr MŠMT ČR na léta 2009 až 2013, další strategické dokumenty a tyto koncepční záměry;
- základní strukturou činností vedoucích ke splnění úkolu;
- organizačními a personálními opatřeními pro realizaci úkolu;
- formou výstupu;
- plánovanými adresáty výstupů.